

Jaktprovsprogram 1981

augusti

15 Dala Floda
16 Dala Floda
21 Garpkölen
22 Garpkölen
23 Garpkölen (INT)
21 Burträsk
22 Burträsk (INT)
23 Burträsk (INT)
22 Älvsbyn
23 Älvsbyn (INT)
22 Strömsund-
Svenstavik
23 Strömsund-
Svenstavik
29 Malung
30 Malung
29 Haparanda (INT)
30 Kalix

september

5 Kiruna
6 Kiruna
5 Arvidsjaur
6 Arvidsjaur
12 Sysslebäck (INT)
13 Sysslebäck
12 Gällivare
13 Gällivare (INT)
19 Bredbyn-
Strömsund
20 Bredbyn-
Strömsund

oktober

november

19 Bordsjö
20 Bordsjö
19 Arvidsjaur (INT)
20 Arvidsjaur (INT)
19 Ajaure
20 Ajaure
23 Lycksele
24 Lycksele (INT)
26 Bredbyn-
Strömsund
27 Bredbyn-
Strömsund
26 Ätvidaberg (INT)
27 Ätvidaberg (INT)
26 Malå (INT)
27 Malå (INT)
26 Överkalix
27 Överkalix
26 Sveg (INT)
27 Sveg (INT)
26 Storuman
27 Storuman
3 Gällivare-
Hakkas (INT)
4 Gällivare-
Hakkas (INT)
3 Kalix-Haparanda
4 Kalix-Haparanda
7 Hörnefors (INT)
8 Hörnefors (INT)

Hundutställning

SFN Övre Norrbotten anordnar utställning för finsk spets
och norrbottenspets

i Haparanda lördagen den 1 augusti 1981

Besiktning: 09.30

Bedömning: 10.00

Domare: Rune Samuelsson

Avgift: 75:— kr, alla klasser

Anmälan senast den 22 juli till Birger Pettersson,

Bondersbyn 3806, 952 00 Kalix

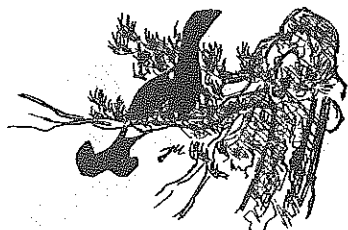
Tel 0923-270 67

Avgiften betals på utställningsplatsen.

SFN Övre Norrbotten



STANDS
1981



Klubbens kommittéer

AVELSRAD

Finsk spets

Staffan Forsslund, Centralvägen 26, 81200 Storvik, tel 0290-11536 (sammankallande).
Stig Brännvall, Bivägen 5A, 941 38 Piteå, tel 0911-17212.

Norrbottenspets

Ingrid och Per-Alrik Frohm, Granåsvägen 7, 92064 Tärnaby, tel 0954-10260,
sommarbostad Rönnbäck 0954-25042.

Norrbottenspetsvalpar ☐

e Ante S 3136/76 (Prisse-Seija) u Speja S 21877/74 (Tjappo-Åkes Netta).
Speja har 3:e pris ökl på jaktprov. Hänvändelse till
Bernhard Söderström, Vilhelmina, tel 0940-10322.

Finnspetsvalpar ☐ ☐

väntas vecka 26 e. Int & Nord Uch, S & SF Ich Ukkos Penu S 29934/71 u.
Akka S 48761/77. Akka var "Årets jaktprovsdebutant -78"
och "Skallkungs-femman" med 70 poäng -2:a ekl -80.
Hänvändelse till Carina Öhman, Bivägen 5A, 941 38 Piteå,
tel 0911-17212.

Norrbottenspetsvalpar ☐ ☐

väntas den 4 maj e. S & SF Uch Åkes Rulle S 8043/76 (Åkes Raj-Åkes Tino)
u. Näbsens Teja S 37225/78 (Nord Uch Nalle-Näbsens Titti). Åkes Rulle har
1:a ekl på jaktprov och Näbsens Teja 1:a ökl. Teja har också cert på
utställning.
Vidare upplysningar till fågeljägare genom Dan-Olof Jones och Gunhild
Liss, Leksand. Tel 0247-30012.

- ☐ Båda föräldrarna är jaktprovsmärkerade.
- ☐ Avelsrådet har rekommenderat täckhund.



STÅNDSKALL

ORGAN FÖR SPECIALKLUBBEN
FÖR FINSK SPETS
OCH NORRBOTTENSPETS

Nr 2 1981

LEDARE

Satsa på idealiteten!

Direkt efter årsmötet för familjen till
sommartugan, för att vi skulle få vara helt
för oss själva. Under vistelsen där har jag
grubblat en hel del på SFN, dess års-
möten, dess framtid och hundsportens
inriktning i största allmänhet.

Eftersom jag är ganska lugn — men lång-
sint — så har jag blivit alltmer förbannad.

Tre frågeställningar dyker ständigt upp:

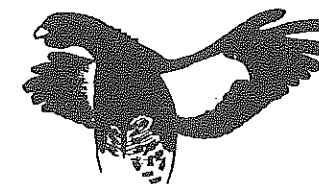
1. Kan hundsporten aldrig drivas på idéell
grund?
2. Varför finns det inga inbyggda säker-
hetsmekanismer som förhindrar att
sådana människotyper, som envist
flyter upp som korkar till varje årsmöte
men som däremellan inte uträttar ett
dyft i föreningsarbetet, slår sig fram
i rampljuset?
3. Fräts SFN upp inifrån?

Jag vill utveckla frågeställningarna så här:

1. Tanklöst kan man svara: naturligtvis går
hundsporten att driva idéellt. Men vid
närmare eftertanke blir jag väldigt osäker.
Ser vi t ex på konfrontationen fågel-älg
kommer bli följande fakta i dagen:

Frågeställningen om vi skulle börja med
älgprov startades av tre uppfödare, det vill
säga av personer med klara ekonomiska
intressen i SFN:s verksamhet. (Därmed
ingen bedömning huruvida dessa personer
är seriösa eller inte, det är en helt annan
affär).

När sedan denna verksamhet ifrågasätts
av de idéellt arbetande medlemmarna —
hundkonsumenterna, som ser sitt fram-



INNEHALL

- ☐ Ledare
- ☐ Från årsmötet
- ☐ Riksutställningen
- ☐ Hugo Roos
och den finska spetsen
- ☐ Från lokalklubbarna
- ☐ Varför varierar skogshönsen?
- ☐ Jaktprovsprogram
- ☐ Svenska hundar
på jaktprov i Finland
- ☐ Folke Fredriksson
— Guldnålsvinnare

Redaktör och ansvarig utgivare:
Tel 0910-111 56, 566 77 arbetet

Bernt Karlsson,
OBS! Ny adress.
Furtenbacksgård 6,
931 40 Skellefteå.

OMSLAGSBILDEN

Jägaren, hunden och villebrådet —
den mångtusenåriga jakt- och
fångstkulturens gyllande treenig-
het.

Från fågelmarkerna längst upp i
norr kommer denna härliga jaktbild.
Det är Jan-Erik Lind, Pajala, med
sin unga norrbottenspets Rapp
och en skjuten tjädertupp.
Foto: Ingemar Digervall.

Västerbottens Tryckeri AB - Skellefteå

tida hundmaterial till fågeljakt hotat — så har älgproven under perioden 1978-1981 försvarats av — ja, just det — uppfödare!

Endast några få har hållit sig neutrala, suttit och tittat på och resonerat egalt vad som händer.

Ett undantag, och ett lysande sådant, är Per-Alrik Frohm. Per-Alrik insåg tidigt att dåliga älgghundar bara utgör en belastning i avelsarbetet med norrbottenspetsen.

Men alla de övriga har handlat precis som de multinationella företagen; de skiter i vad vi andra tycker bara produkten är lätt att sälja!

Det märkliga är att om vi gör undantag för en av dessa uppfödare rymmer det antal vilt (fåglar och älgar) övriga nedlagt själva för sina hundar på händernas fingrar Skrämmandel!

Deras erfarenhet är ett minimum av det minimala för att kunna bestämma i sådana här frågor.

Men man struntar i alla argument, bara klampar på. Krossar allt motstånd i skydd av demokratiska spelregler.

Det jag påpekat tidigare om älgen och negerproblemet är sant till varje kommatecken. Och det är vi fågeljägare som är negrerna ...

Tills för en månad sedan hade vi två hundraser vars målsättning skogsfågeljägarna var ensamma om. Nu har vi inga. Precis som under sportjaktens 120-åriga historia har jakt med spetshund endast varit odelat accepterad om det gällt älg. Och så är det tydligen än idag. Då är vi inskränkta som kräver någonting annat.

Någon vill föda upp norrbottenspetsar i Blekinge och ändrar blott och bart därför avelsmålsättningen.

Andra vill med lätthet kunna sälja valpar även när skogsfågelstammarna minskar nästa gång.

En del förblindas av att en älg kostar mera än en fågel och då har en hund som ställer älg motsvarande högre värde än fågeldito.

Men hela denna rörelse sammanfaller mot oss fågeljägare med det historiska skeendet.

Kan därför hundsporten drivas idéellt?

Som en kombination mellan en amatör-idrottsförening och en hembygdsförening?

Är vi idéella alltid dömda att förlora? Finns det plats för oss endast när målsättningen är oanstastbar ur både ekonomisk och idéell synpunkt? Troligen?

(Under en period var jag både sekreterare, kassör och redaktör i SFN plus att min far fick låna ut 2500:— kr för att klara klubben ekonomiskt. Men även då råkade jag trampa de ekonomiska intressena på tårna. Allt jag gjorde var fel och jag fick en olidlig position som följd.)

2. Hur är det möjligt att personer utan alla bevis på kompetens kommer så långt inom just vår klubb, att det blir tongivande då det gäller en inhemsk hundras' inriktning för framtiden? Det är för mig en gåta.

Jag inbillar mig att efter ett par fällda harar när man inte längre än till att klippa biljetter på en utställning inom t ex Stövarklubben. Stackars norrbottenspetsar ...

Riksstyrelseledamot, uppfödare, jaktprovsdomare efter ett par skjutna fåglar ... eller f d redaktör för klubbtidningen, f d avelsråd, f d direktvald styrelseledamot, uppfödare, lokalklubbsordförande utan en enda skjutna fågel tyder på en begåvning som ligger här fint nära geniets.

Vi andra vet givetvis sanningen — MEN ÄNDÅ HANDE DET!
Hur faen är det möjligt?

Jag har inom skidåkningen aldrig varit med om att en som aldrig stått på ett par skidor sitter i Svenska skidförbundet och bestämmer hur tävlingsåkare ska göra. Vad är det för fel på SFN?

3. Fräts klubben upp inifrån?

Är det fel på oss? Är medlemsökningen en sanning med dolda lögnar? Om vi varit toleranta mot varandra — hade vi då haft 1200 medlemmar?

Artur Larsson, Brage Sundkvist, Tore Strandgård, L-E Holmberg m fl är personer med förtroendeuppdrag som hastigt och mindre lustigt slutat — även utan älgfågelkonfrontationer.

Är det vår politik att alltid spela med öppna kort som skadar klubben, då hundsporten i stort tycks vara så pass ruttet?

Är vi en nisch för "omöjliga" personer som inte kommit fram inom andra klubbar, eftersom det snackas så mycket dynga bakom ryggen (som sedan kommer fram via vänners vänners bekanta)?

Ja, det här var några tankar som roterat i mitt huvud, medan jag lärt Johan att skjuta med pilbåge och byggt ett vattenhjul åt Martin.

Bör inte hundsporten och jakten hållas så ren att man kan tänka det som ett alternativ åt ens egna söner?

STAFFAN FORSSLUND

☐ **Vem ska bestämma hurudana hundar vi fågeljägare ska ha? Vi själva eller de uppfödare, som endast har som målsättning att sälja valpar och därför försöker styra in våra hundraser till de sektorer där kommersen är livligast?**
Foto: Roger C Aström.



Bojkotten kvarstår

SFN:s bojkott av Jaktmarker & Fiskevattens pris "Årets trädkällare" kvarstår. Ursprungligen skulle priset ha delats ut i fjol, men sedan två (!) vinnare — i tur och ordning Kronohovs Kim/Tore Johansson och Røjbackens Sampo/Bengt Gillstedt — tackat nej hette det att tidningen istället gjorde utmärkelser "nordisk", d v s överflyttade den till Finland.

SFN:s kritik mot priset ifråga kvarstår dock i allt väsentligt. Reglerna är kufiska och så tillkrånglade att de i stort sett bara kan tolkas av den som tillskapat dem. De förefaller också på ett märkligt sätt vara anpassade till just upphovsmannens egen hund. Det viktigaste av allt är dock att priset pådyvlats SFN utan klubbens hörande.

Om någon nu till äventyrs undrar hur det kunde uppstå två vinnare under fjolåret bör det nämnas att Tore Johansson i första omgången uppringdes och gratulerades till Kronohovs Kims seger av tidningens representant. Sedan Tore sagt sitt nej-tack spred sig tydligen paniken och det hette då att man "räknat fel" varefter Bengt Gillstedt uppringdes och underrättades om att hans Sampo var den som egentligen avgått med seger. Sedan även Bengt tackat nej, förklarade tidningen att man efter moget övervägande funnit det riktigt att även låta finnarna vara med på ett hörn och därefter beslutat göra "Årets trädkällare" till ett "nordiskt" pris.

Alltså precis som från början — mygel hela vägen.

SFN:s styrelse uppmanar därför till fortsatt bojkott mot priset, även om tidningen i sin utmärkelse nu väger in en allt större penningssumma för att köpa ut medlemmarnas lojalitet.

Protokoll

fört vid SFN:s riksårsmöte den 11 april 1981
på Hallstabergets Sporthotell i Sollefteå.

§ 1

Mötet beslöt att vid begäran justera röstlängd vid ev. votering.

§ 2

För mötet valdes Stig Löveström som ordförande och Gunnar Andersson som sekreterare.

§ 3

Per Alrik Frohm och Sven-Åke Axelsson valdes till justeringmän.

§ 4

De närvarande ansåg mötet riktigt utlyst.

§ 5

Styrelsens och revisorernas berättelse upplästes av ordföranden och godkändes av mötet.

§ 6

Balansräkning uppläst och godkänd.

§ 7

Årsmötet beslöt att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.

§ 8

Årsmötet beslöt att för kommande verksamhetsår höja medlemsavgiften med 10:— från 55:— till 65:—.

§ 9

Val av styrelseledamöter: Åke Andersson, Staffan Forsslund och Egon Grubbström accepterade återval.

§ 10

Val av revisorer, Kurt Weman och Hans-Erik Lundberg återvaldes. Val av revisorsuppleanter, Marianne Einarsson och Bengt Gillstedt återvaldes.

§ 11

Arvode, rese- och traktamentsersättning beslöts att behållas oförändrade från föregående år.

§ 12

Valberedningen fick nytt förtroende.

§ 13

Som delegat till Kennelfullmäktige valdes Björn Lundberg med Staffan Forslund som ersättare.

§ 14

Till årsmötet fanns inga motioner inlämnade.

§ 15

För de nya stadgeförslaget redogjorde Björn Lundberg. Efter smärre justeringar i § 1 och § 8 godkändes det nya stadgeförslaget av årsmötet.

§ 16

I tur att anordna Skallkuntävling 1981 är lokalklubben Övre Norrbotten. En vädjan från årsmötet är att tävlingen genomförs i Kalix med tanke på de långa reseavstånden för flertalet deltagare.

§ 17

Riksstyrelsens förslag att upphöra med älgprovverksamheten vann ej gehör. Efter en livlig debatt beslöt årsmötet att till Svenska Kennelklubben framlägga förslag om permanentning av älgprov med norrbottenspets och finsk spets. Proven genomförs i SAK:s regi. Votering begärdes och verkställdes.

Utslaget blev 18 röster för ett permanent älgprov och 17 röster emot. Skriftlig reservation inlämnades mot en permanentning av ovan nämnda prov. Reservationen bifogas detta protokoll.

§ 18

Mötet utsåg Kalix till plats för 1982-års Riksårsmöte. Till domare för 1982-års utställning utsågs Risto Tuomainen från Finland med Staffan Forsslund som kompletterings-domare.

§ 19

Övriga frågor. Vandringspriset "Årets Älgkung" efterlystes av Sven-Åke Axelsson. Björn Lundberg upplyste att ingen vinnare fanns detta år. Priset stannar ytterligare ett år hos den finska spetsen "Satu".

Vid protokollet:

Gunnar Andersson

Justeras:

Per Alrik Frohm

Justeras:

Sven-Åke Axelsson

Reservation mot beslut under § 17

Vi reserverar oss mot beslut om fortsatt älgprovverksamhet för finsk spets och norrbotten spets, eftersom en dubbel avelsmålsättning fördröjer rasutvecklingen:

Thore Öhgren
Folke Fredriksson
Gunnar Andersson
Jerker Eriksson

Bernt Karlsson
Staffan Forslund
Stig Löveström

Reservation:

Jag reserverar mig mot en fortsatt älgprovverksamhet för finsk spets och norrbottenspets eftersom en dubbel avelsmålsättning fördröjer rasutvecklingen.

Thore Öhgren
Folke Fredriksson
Gunnar Andersson
Jerker Eriksson

Bernt Karlsson
Staffan Forslund
Stig Löveström

Sollefteå den 11/4 1981.

Därjämte anholder jag om att årsmötet förkortar mandattiden för mina uppdrag i SFN fr.o.m. den 12/4 1981.

Riksårsmötet 11 april 1981 kl 14.00 i Sollefteå

De närvarande vid mötet:

Björn Lundberg, Staffan Forsslund, Karl Anders Svensson, Bernt Karlsson, Gerry Widberg, Thore Öhgren, Inga-Lill Öhgren, Gerdt Laestander, Gunnar Andersson, Folke Söderberg,

Sonja Söderberg, Birger Pettersson, Olle Hedberg, Sven-Olof Sehlén, Carina Öhman, Stig Brännvall, E-G Eriksson, Bengt W. Bjurström, Egon Lundgren, Gunnar Thunander, Kjell Gesar, Maria Gesar, Ingvar Holmgren, Sidner Wallin, Stig Löfström, Inge-Gerd Löfström, Lars Hansson, Gunnar Näslund, Harry Eklund, Arnulf Godhavn, Gunhild Godhavn, Björn Gadestedt, Gerd Nilsson, Folke Fredriksson, Jerker Eriksö, Per H. Frohm, Per Alrik Frohm, Sven-Ake Axelsson, Bo Pålsson, P G Johansson, Karl-Erik Westerlund, Mikael Nilsson, Folke Rytterstedt.

Riksställningen, Sollefteå 12 april 1981

Domare: Stig Brännvall

Norrbottenspetsar

hanhundar, unghundsklass

MATTI S 26597/80, äg Åke & Asta Lindblom, Matfors 2 ukl
ROCKO S 27388/80, äg Ingvar Holmgren, Härnösand 2 ukl

Hanhundar, öppen klass

ANJO S 20285/79, äg Kjell Lilja, Sundsbruk 1 ökl, ck, 1 bhkl, Bir, hp
JACKO S 49017/78, äg Erik Lindman, Höting 2 ökl
KING S 17931/79, äg Bengt Persson, Åsarna 0 ökl
KIM S 182/77, äg Sten Johansson, Bräcke 1 ökl
N UCH NABSENS TELL S 30611/75, äg Kenny Årlebrand, Gällivare 1 ökl, ck, 1 jkl, 2 bhkl, hp
VICKE S 47333/79, äg Stig Wedin, Ljungaverk 2 ökl

Tikar, unghundsklass

CYNDY S 36236/80, äg Folke Olofsson, Åsarna 2 ukl
MATITA S 26595/80, äg K & G Gustavsson, Bergforsen 2 ukl

Tikar, öppen klass

KALINKA S 21046/80, äg Folke Söderberg, Björna 1 ökl, ck, 1 btkl, Bim, hp
KAJSA KAVAT S 19166/80, äg Maria Hafstad, Fränsta 3 ökl
N UCH NETTI S 416/77, äg Axel Skoger, Sveg 1 ökl, ck, 2 btkl, hp
PIMI S 8586/76, äg Göran Jönsson, Sollefteå 3 ökl
VICKI S 47334/79, äg H-E Svensson, Sundsbruk 2 ökl

Finnspetsar

Hanhundar, unghundsklass

ALJO RAKE SF 13522N/80, äg Tommy Hansson, Hammarstrand 2 ukl
ATO S 39054/80, äg Rune Rytterstedt, Kramfors 2 ukl
JUSSI SF 106170/80, äg Bengt Bjurström, Kramfors 1 ukl, 2 ukk
RIPPE S 20276/80, äg Arne Arnesson, Gnarp 1 ukl, 1 ukk, hp, ck, 4 bhkl
OKEJ S 24967/80, äg Christer Svensson, Falun 2 ukl
RIKKO S 41315/80, äg Lars Hansson, Hägersten 2 ukl

Hanhundar, öppen klass

FENNO BRUTUS S 64619/76, äg Charlotte Viklund, Sollefteå 2 ökl
KILLE SF 61835/79, äg Gerdt Laestander, Arvidsjaur 1 ökl, 1 skl, 3 jkl
PEKKA S 16444/77, äg Kjell & Maria Gesar, Rättvik 1 ökl, 2 skl, 4 jkl

PONKO S 65261/79, äg Jonny Andersson, Östersund 2 ökl
RICKO SF 7211A/79, äg Kjell Hansson, Bispgården 1 ökl, ck, 2 bhkl
RÖJACKENS TOJO S 20973/78, äg Abraham Granqvist, Sollefteå 1 ökl
RÖJBACKENS TUFF S 28131/76, äg Bo Brännlund, Sollefteå 1 ökl

Hanhundar, championklass

S UCH URHEILU-PENNAN POIKA SF 8805A/76, äg Tore Öhgren, Arvidsjaur 2 chkk, ck, 2 jkl, 3 bhkl, hp
INT UCH & S JCH UKKOS J:R, äg Ruth Samuelsson, Gällivare 1 chkk, ck, 1 jkl, 1 bhkl, Bir, Bis, hp

Tikar, unghundsklass

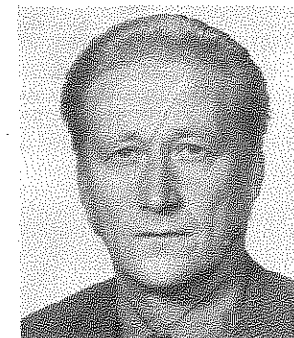
MIRSKA S 45099/80, äg Kjell & Maria Gesar, Rättvik 1 ukl, 3 ukk
NASTA S 54827/80, äg Per Herman From, Strömsund 1 ukl, 2 ukk
PALVI S 34656/80, äg Roland Fors, Västerås 1 ukl, 1 ukk, hp, ck, 1 btkl, Bim, hp

Tikar, öppen klass

UKKO HERRAN MANTA SF 19381/80, äg Joakim Henriksson, Näsåker 1 ökl
ARIJA S 48748/78, äg Gunnar Thunander, Djura 2 ökl, 1 jkl
CHERI S 33339/79, äg Sture Lundgren, Själevad 2 ökl
LIISA S 36935/79, äg Gerry Viberg, Sollefteå 1 ökl, ck, 2 btkl, hp
RAIA 11 S 57917/77, äg Arnulf Godhavn, Östersund 1 ökl
SPEJA S 49603/79, äg Tony Sundberg, Orsa 1 ökl
TIIA S 52636/79, äg Folke Söderberg, Björna 2 ökl
TINA S 27329/80, äg Stig Löfström, Storuman 1 ökl, ck, 3 btkl, hp
UKKOS VANJA S 29472/78, äg Ingemar Holmberg, Härnösand 2 ökl

In memoriam

FREDRIK OLOFSSON



Den 8 april i år avled Fredrik Olofsson, Storuman.

Fredrik var en av SFN:s äldsta medlemmar och tillika en av klubbens äldsta jaktprovsdomare. Tillsammans med sin fru Anna-Lisa drev han under tio år Finnskallets kennel som levererat många fina hundar, såväl jaktligt som exteriört.

För oss trädsällarvänner var Fredrik en mycket välkänd och uppskattad kamrat, som med sitt glada och spontana sätt gav oss många glädjestunder.

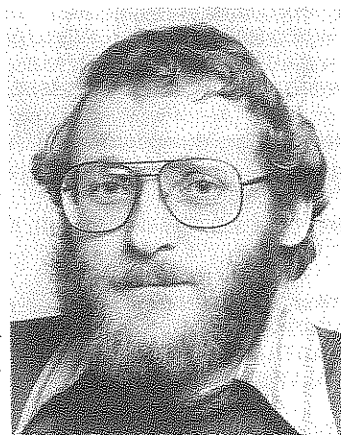
En svår sjukdom förkortade hans liv.

Vi saknar dig Fredrik.

FOLKE FREDRIKSSON

Varför varierar skogshöns och ripor i antal

□ Ulf Granström, viltforskare vid Umeå universitet, redovisar i följande artikel några teorier om varför våra skogshöns varierar i antal från år till år och från en tidsperiod till annan. Ulf Granström är själv jägare och hundman. Han är ordförande i Västerbottens vorsteklubb och jagar således med stående fågelhund.



Skogshönsen har nu åter kommit tillbaka. Ett flertal år har de i det närmaste varit helt borta men finns nu på sina håll i sällan skådat antal. Ätminstone gäller detta för en stor del av norra Sverige. Under de senaste åren har allt fler talat om totalfredning av våra skogshöns och ripor, förbud att skjuta hönor av tjäder och orre eller ännu mer raffinerat förbjuda användning av hund vid fågeljakten. Klart är dock att jakten totalt sett inte påverkar stammarna nämnvärt. Småviltjakten är dessutom till största delen självreglerande, finns det lite vilt jagas det också lite.

Ett mycket stort forskningsarbete finns nedlagt på att lösa frågan om varför våra skogshöns och ripor har så kraftiga populationssvängningar. En mängd resultat finns, men inga som helt kan förklara fenomenet. Däremot har ett flertal teorier presenterats över hur det kan tänkas fungera. I den här artikeln vill jag kort redogöra för några av de orsaker som kan tänkas påverka våra fågelstammar. Eftersom det mesta arbetet finns nedlagt på riporna kommer också i första hand att hänvisas till dessa arbeten. Grovt kan fem olika teorier urskiljas:

1. Klimatteorin
2. Näringsteorin
3. Rovdjursteorin
4. Urvalsteorin
5. Stressteorin

KLIMATTEORIN

Klimatteorin säger att det är vädret under ruvnings- och kycklingtiden som bestämmer kullstorleken och därigenom ger upphov till goda eller dåliga fågelår. Det här är den klart vanligaste teorin och många är de jägare som varje år med oro och ångslan följer vädret under senvåren och försommaren. Något helt klart samband mellan de olika väderfaktorerna (temperatur, nederbörd, vind o s v) och produktionen av ägg och ungar har inte påvisats, även om det finns en viss korrelation. Ett samband mellan sommarklimat och nästa års ripproduktion har också påvisats.

Överlevnaden hos ägg har visat sig mycket god vid dålig väderlek. Nylagda ripägg klarar t o m ett par dagar i snö utan att ta skada. De nykläckta kycklingarna däremot är mycket beroende av hönans värme, utan den skulle en kyckling frysa ihjäl på ett par timmar även om temperaturen är +15%. Det är först under andra och tredje levnadsveckan, i samband med att bröstmuskulaturen utvecklas och kycklingarna börjar flyga kortare sträckor, som de själva förmår producera värme. Men även kycklingar som är 4-5 veckor gamla vill gärna ta skydd och värme hos hönan vid oväder.

NÄRINGSTEORIN

Näringsteorin går ut på att fåglarna är beroende av en speciell näring under olika tider av året. Allt för att kunna producera stora kullar och samtidigt hålla sig friska och välnärda.

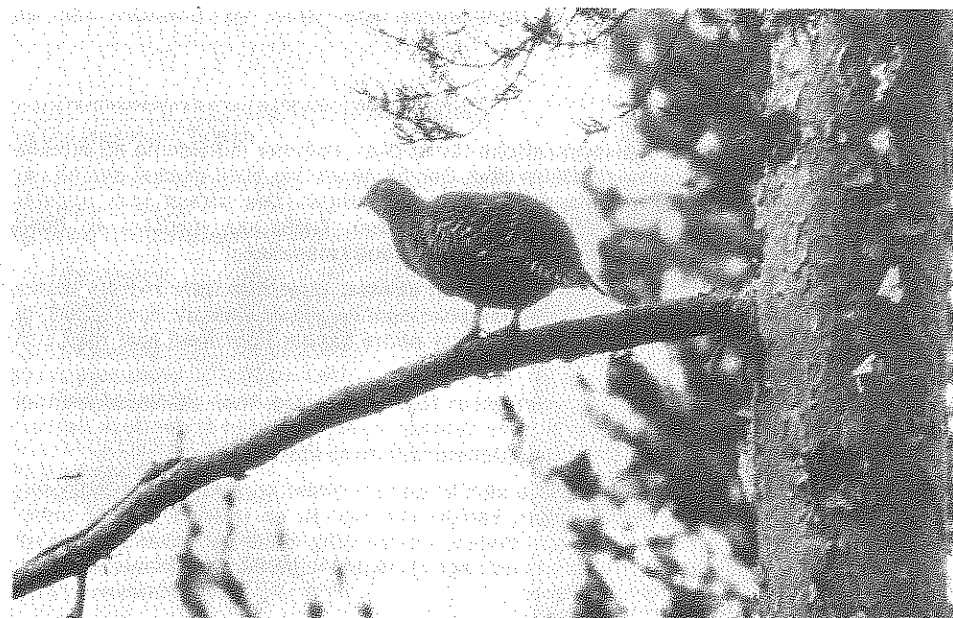
För ripa finns visat ett klart samband mellan näringstillgången på olika biotoper och produktionen av kycklingar. Ju mer och näringsrik föda en biotop kan producera, desto fler och större kullar finns inom området. Försök har vidare visat att ägg producerade inom områden med mindre näringsrik föda ger svagare kycklingar, jämfört med ägg producerade från bra biotoper.

I Skottland har stora insatser gjorts för att förbättra näringstillgången för riporna. Den gamla och näringsfattiga ljungen bränns och får ge plats åt ny näringsrik. Viktigt är att biotopen samtidigt hålls så varierande som möjligt, med ett mosaikmönster av gammal och ny ljung. Den gamla ljungen tjänar som skydd, medan den nya får stå för näringen. Försöken tyder på att en sommar med god tillväxt på födoväxterna ger effekt följande år genom en högre produktion.

En koppling har ofta gjorts mellan goda smågnagarår och god fågelår. Det är möjligt att smågnagarna de år stammen når maximalt antal betar ner biotoperna så hårt att det kan påverka näringstillgången för fåglarna. Men vet också att fåglarna betar selektivt, endast de mest näringsrika exemplaren av växterna utnyttjas. Därför kan det vara så att mängden föda skulle räcka år fåglarna, men att näringsvärdet helt enkelt är för litet i den kvarvarande vegetationen. Detta skulle sedan påverka reproduktionen följande år.

ROVDJURSTEORIN

Enligt rovdjursteorin kan trycket från rovdjursstammen bestämma om det skall bli ett bra eller dåligt fågelår. Stora stammar av kråkfåglar, rovfåglar, räv, mård, hermelin m fl ger ett så stort bortfall av ägg, kycklingar och vuxen fågel att fågelstammarna går i botten.



□ Tjäderhönsens näringskondition under vintern och våren anses påverka hennes kycklingproduktion. Ju bättre näringstillstånd — desto fler och starkare kycklingar.
Foto: Torbjörn Lilja.

Skotska undersökningar visar att ripor som klarar av att försvara ett eget territorium är mindre utsatta för rovdjur än sådana ripor som ej kan försvara ett territorium. Detta innebär att rovdjuren huvudsakligen tar de lägre socialt stående och svagare individerna, vilka till stor del ändå skulle duka under av andra orsaker. Man kan även vända på resonemanget och säga att ett högt rovdjurstryck indikerar att fågelstammen består av ett stort antal svaga individer. Vissa resultat finns som stöder detta. Undersökningar rörande rovdjurens föda har visat att dessa inte alltid är så selektiva i sitt val av byte. Inte endast svaga och sjuka fåglar faller offer utan en hög procent av friska starka individer.

Förhållandet goda gnagarar — goda fågelår sätts oftast i samband med rovdjurstrycket. De år smågnagarna är vanliga har alla predatorerna ett överflöd av mat. Detta medför att trycket på fågelstammarna minskar och ett större antal klarar sig. När så smågnagarpopulationen kraschar, skall alla dessa rovdjur ha mat och då hamnar skogshönsen och riporna på matsedeln. En stor ökning av rovdjurstrycket ger så upphov till en nedgång i fågelstammarna.

URVALSTEORIN

Urvalsteorin utgår från påståendet att uppväxtförhållandena skulle vara gynnsammare under vissa år. Efter ett antal gynnsamma år kommer fågelstammen att bestå av ett stort antal svaga individer. När sedan dessa utsätts för krävande yttre eller inre förhållanden kommer de att misslyckas med häckningen eller rent av själva duka under. Detta skulle då förklara de dåliga häckningsresultatet vissa år.

Undersökningar har också visat att föräldrafåglarnas benägenhet att försvara sitt bo och sin kull varierar. Vissa år överges ägg och ungar lätt vid minsta störning, medan under andra arbetar hönan och hos ripan båda föräldrarna aktivt med att locka bort predatorerna. Hos ripan varierar även revirstorleken kraftigt. Vissa år håller tupparna större revir än vad som är nödvändigt. Resultatet blir att färre ripor ryms inom området. Några klara bevis för att någon urvalskomponent skulle fungera hos våra fågelstammar finns inte. På smågnagar-sidan däremot har forskningsresultat framkommit som tyder på inverkan från en urvalsfaktor.

STRESSTEORIN

Stressteorin säger att när en fågelpopulations täthet ökar, kommer individerna att stressa varandra genom att antalet kontakttillfällen ökar. Den här teorin har blivit mycket aktuell när det gäller att förklara smågnagarnas populationssvängningar. Den stress som uppstår påverkar djurens allmäntillstånd och hormonproduktion. Detta kan medföra en ökad dödlighet och ett minskat födelsetal, vilket ger en nedgång i stammen.

Undersökningar har visat att ripor är mycket lätta att stressa. Stressade ripor angrips lättare av olika sjukdomar och parasiter. Skotska undersökningar har vidare visat att ripor uppväxta vid låg populationstäthet klarar sjukdomar mycket bättre liksom ripor med eget revir och hög social status.

Inga klara bevis finns för stressteorin vad gäller fågelstammarna, men ett flertal indicier talar för att man bör räkna med stress som en tänkbar orsak. Samtidigt är det dock osäkert om våra fågelstammar någonsin når sådana tätheter att stress kan uppstå.

Stress kan emellertid uppkomma på andra sätt än genom direkt kontakt mellan individer, t ex störningar av människor och rovdjur, kanske kan rent av en intensiv jakt ge stress-situation. En mycket plötslig förändring i dieten, t ex en tidig vinter ger också upphov till stress. Detta kan ev ge effekt på de minsta och socialt lägsta fåglarna. De förlorar i vikt och råkar lättare ut för sjukdomar och parasiter.

INGEN FAKTOR ALLENARÄDANDE

Ingen enskild faktor kan anges som orsak till de svängningar som vi har i fågelstammarna. Hela tiden finns en samverkan mellan olika faktorer. De kan förstärka eller i vissa fall

försvaga effekten av varandra. Bra väder kan alltså i viss mån uppväga en sämre näringstillgång, medan både dåligt väder och dålig tillgång på föda kan ge en ödesdiger effekt. Speciellt kycklingarna är under de första dagarna mycket känsliga för temperatur och näringsbrist. När deras naturliga näringsreserv är uttömd behöver de mat. Om en otjänlig väderlek då råder kan troligen kycklingarna duka under, eftersom insektsfödan blir svårtillgängligare. Samtidigt löper kycklingarna stor risk att frysa ihjäl under sitt födosök.

Svenska hundar på jaktprov i Finland 1980

utdrag ur SPJ:s stambok

Hanhundar

FINNSKALLETS SATU S 20661/74 (Metsämiehen Penu-Finnskallets Tessa)	22/11 Vehkalahti	40 p - 0 ekl
Äg Bertil Holmström, Lycksele	23/11 Vehkalahti	1 p - 0 ekl
LUKAS S 29385/76 (Nappe-Metsämiehen Kati)	9/11 Tornio	32 p - 0 ekl
Äg Nils Ohman, Haparanda		
KRONOHOVS KIM SF 23550/71 (Nasseri-Neli av Ödmark)	27/9 Pedersöre	69 p - 2 ekl
Äg Tore Johansson, Tallsjö	28/9 Laihia	65 p - 2 ekl
	8-9/11 Kalajoki	89 p - 1 ekl
	16/11 Ilmajoki	22 p - 0 ekl
KIANNAN KULO SF 8247/71 (Reipas Jami-Unu)	8/11 Kalajoki	63 p - 3 ekl
Äg Bengt Bjurström, Kramfors	22/11 Vehkalahti	56 p - 3 ekl
	23/11 Vehkalahti	41 p - 0 ekl
	13/12 Valkeala	18 p - 0 ekl
	14/12 Valkeala	51 p - 3 ekl
MIKKO S 59773/77 (Ukkos Karo-Ukkos Mina)	27/9 Tornio	71 p - 2 ekl
Äg Ola Isaksson, Boden	28/9 Tornio	5 p - 0 ekl

RÖJBÄCKENS SAKU S 64631/76 (Siriklin Sippi-Röjbackens Sirpa)
Äg Toivo Ruotsalainen, Kiruna

7/9 Pyhäsalmi	49 p - 0 ekl
27/9 Tornio	66 p - 2 ekl
28/9 Tornio	58 p - 3 ekl
8/11 Kalajoki	65 p - 2 ekl
22/11 Vehkalahti	67 p - 2 ekl
23/11 Vehkalahti	15 p - 0 ekl

RÖJBÄCKENS SAMPO S 479/75 (Siriklin Sippi-Röjbackens Sirpa)
Äg Bengt Gillstedt, Torsby

8/11 Kalajoki	75 p - 1 ekl
22/11 Vehkalahti	24 p - 0 ekl
23/11 Vehkalahti	52 p - 3 ekl

KAksi S 36933/79 (Ukkos Rippe-Ukkos Impi)
Äg Roger C Aström, Skellefteå

9/11 Kalajoki	73 p - 1 ekl
---------------	--------------



□ Kaksi S 36933/79.

UKKOS UKKO J:R (Ukkos Perro-Ukkos Tuuli)	27/9 Tornio	70 p - 2 ekl
Äg Ruth & Rune Samuelsson, Gällivare	28/9 Tornio	8 p - 0 ekl
	9/11 Kalajoki	79 p - 1 ekl
RÖJBACKENS RAPP S 34536/78 (Siriklin Santtu-Röjbackens Seija)		
Äg K-G Ekroos, Skinnskatteberg	7/9 Närpes	62 p - 2 ekl
	4/10 Närpes	73 p - 1 ekl
	14/12 Salo	19 p - 0 ekl
NAPPE S 17948/71 (Tornedalens Ukko-Metsämiehen Tina)	27/9 Tornio	75 p - 1 ekl
Äg Nils Öhman, Haparanda	28/9 Tornio	67 p - 2 ekl

Tikar

MIRKKA S 20806/75 (Ukkos Rippe-Fenno Hesu)	9/11 Kalajoki	65 p - 2 ekl
Äg Kjell Rosberg, Sorsele		
SANNA S 56670/76 (Ukkos Penu-Tornedalens Nasta)	27/9 Tornio	46 p - 3 ekl
Äg Tore Strandgård, Kiruna	28/9 Tornio	60 p - 2 ekl
	8/11 Kalajoki	43 p - 0 ekl
RÖJBACKENS RAMONA S 34538/78 (Siriklin Santtu-Röjbackens Seija)		
Äg K-G Ekroos, Skinnskatteberg	5/10 Närpes	65 p - 2 ekl
	14/12 Salo	77 p - 1 ekl
TESSY S 9306/75 (Kero-Metsämiehen Tepsu)	27/9 Tornio	3 p - 0 ekl
Äg Gerdt Laestander, Arvidsjaur	28/9 Tornio	55 p - 3 ekl
LAIKA S 31296/79 (Fenno Esko-Diva)	22/11 Vehkalahti	53 p - 3 ekl
Äg Egon Lundgren, Bredbyn	23/11 Vehkalahti	13 p - 0 ekl

Nedre Norrbotten

av OLA ISAKSSON

☐ Efter en kall och snörik vinter har nu vädergudarna kommit på bättre tankar och vi kanske återigen törs hoppas på en höst med lika god fågeltillgång som fjolårets.

Den goda förnyringen har även gett utslag i form av ett stigande intresse för den jaktform vi bedriver. På hemmafronten märks det i alla fall att fler och fler investerar i nya fågelhundar.

☐ I mars hölls en teorikurs för sju blivande jaktprovdomare, under sakkunnig ledning av Tore Öhgren och Gert Lestander. Nu återstår elev- och aspirantproven att fullgöra innan de kan möta det ökade intresset för jaktprov.

Nu är det som bekant dags att pumpa cykeln och börja med den viktiga hundträningen inför hösten. Som alla vet slarvas det en hel del på sina håll och kanter med den delen. För att hunden skall kunna göra sig själv rättvisa på jaktprov och under vanlig jakt, bör ju inte dålig kondition lägga hinder i vägen. Alla vet ju att jägaren har den hund han förtjänar.

Västernorrland/Jämtland

av ENAR ASPHOLM

☐ När dessa rader nedtecknas har tre och en halv månad av år 1981 avverkats och våren börjar så sakteliga göra sitt intåg även i Mellannorrland, innerligt efterlängtat efter en lång och snörik vinter.

☐ Vår lokalklubbbs årsmöte hölls den 28 februari på Hullsta Gård i Sollefteå. Det blev omval av styrelsen men med vissa personändringar bland revisorer och valberedning.

Utställningskommittén, som nu börjar vara rutinerad efter två utställningar redan under 1981, innefattar fortfarande: Olle Hedin, Sollefteå, Rune Rytterstedt, Kramfors, P. G. Johansson, Ånge samt Folke Söderberg, Björna.

Utställningskommittén har, som bekant, nyligen framgångsrikt genomfört Riksutställningen.

☐ Om hundutställningar pratades det även en del på årsmötet och mötet beslöt förorda att utställningskommittén för 1982 planerar en vinterutställning i Örnsköldsvik i samarbete med älg- och stövarklubbarna i distriktet jämte en "barmarksutställning" på plats och tid som kommittén finner lämplig. Mera om dessa arrangemang i Ståndskalls höstnummer.

☐ När det gäller jaktprovsvksamheten kan noteras, att årsmötet omvalde Ingvar Holmgren, Härnösand, till klubbens kontaktman för frågor kring jaktprov på älg.

Till provledare för jaktprov på fågel, öppen klass, vid ej utlyst prov, utsågs: Egon Lundgren, Bredbyn, Birger Sandström, Åbosjön, och Enar Aspholm, Svenstavik. Till dessa tre kan klubbmedlemmar, som vill pröva sin spets på jaktprov i öppen klass, anmäla sig. Provledarna ordnar domare och kan även i vissa fall hjälpa till med att ordna provmarker.

Startavgiften i dessa öppenklassprov är för 1981 25:— kr per hund och prov — men hund som gör sitt första prov får starta utan avgift.

☐ När det gäller utlysta jaktprov ventilerades en mängd olika synpunkter på årsmötet. Diskussionerna utmynnade i ett uppdrag till styrelsen, att ordna två eller tre jaktprov på fågel under hösten 1981. Dessutom uppdrogs till styrelsen, att fastställa startavgifter och domarearvoden.

☐ Diskussionerna inom styrelsen kring jaktprovssarrangemangen, har ännu inte lett till ett formellt beslut, men när det gäller utlysta jaktprov på fågel är det preliminärt fastställt att klubben arrangerar jaktprov i elitklass och öppen klass i Svenstavik den 22-23 augusti och 26-27 september i Bredbyn. Det "traditionella" provet i Strömsund kan komma att utgå på grund av kollision med den allt mer omfattande älgjakten.

Det bör tilläggas, att vid de utlysta proven får öppenklass-hundar räkna med att stå tillbaka för elitklasshundar vid brist på domare.

☐ Domarebristen kan få jaktprovsvsintresserade medlemmar, med erfarenhet av fågeljakt med skällande hund, hjälpa till med att eliminera. Det är bara att kontakta någon av klubbens provledare så hjälper dessa Dig genom att ordna elevplats vid jaktprov samt lämna upplysningar om nödvändig teoretisk utbildning.

☐ En teoretisk kurs för genomgång av gällande provregler för jaktprov på fågel planerar klubben för övrigt genomföra i Sollefteå i maj och även om Du inte kan bevista den kursen återkommer dessa arrangemang. Anmäl gärna ditt intresse till provledare eller styrelsemedlemmar så blir Du kallad nästa gång kursen ordnas.

God jakt för hösten 1981, och lycka till med jaktproven.

Mellansverige

av ULF KAPLA

☐ Det nya verksamhetsåret började med årsmöte i Falun den 21 mars. Styrelsen fick följande utseende: Ordf Arne Åhs, sekr Ulf Kapla, suppl Staffan Forsslund och Björn Gadestedt.

Vinterutställningen på söndagen dagen efter årsmötet lockade ett rekordstort deltagarantal. Finnspetsarna och nobsarna omfattade 62 katalognummer!

□ Nu är den tid då årsmöten för jaktvårdsområden, jaktvårdskretsar och liknande ska hållas. Möt upp på dessa årsmöten och tala om att vi har en stor och stabil skogsfågelstam som tål en utökad jakttid. Motionera om utökad jakttid!!!

Hjälps vi åt med detta var och en på sitt håll kan vi säkert vänja vederbörande beslutsfattare vid tanken, så att vi när jakttiderna fastställs nästa gång får jaga med våra hundar från 25 augusti t o m oktober månads utgång.

Trevlig sommar!

Västerbotten

av BERNT KARLSSON

□ Verksamhetsåret 1981 inleddes med årsmöte i Malå den 28 februari. I styrelsen blev det omval över hela linjen. Det innebär att Folke Fredriksson, Arne Persson och Bertil Holmström fortsätter på sina poster.

Beträffande utställningar togs beslut om följande avgifter: championklass 50:— kr, övriga klasser 75:— kr.



□ Så ser han ut — Storumanvinnaren Mikko S 59766/77.



□ För andra gången erövrade Kronohovs Kim lokalklubbens stora vandringspris. Här tillsammans med Ulla Hansson, Vännäs.



□ Folke Fredriksson, lokalklubbens ordförande, överränner priset — en tjädertavla — till 1980 års klubbmästare: ekipaget Rolf Lundgren och Åkes Rulle.



□ Final i Storuman! Domaren Tore Strandgård (i mitten) har gjort sitt val och sätter finnpetsen Mikko, äg P-A Malmström (till vänster) före nobsen Chang, äg Erlend Brännström.

Vid jaktprov i elitklass blir startavgiften framgent ävenledes 75:— kr.

□ Det nya stadgeförslaget behandlades och antogs enhälligt. Vidare antog årsmötet en motion om att rekommendera riksstyrelsen att vidta erforderliga åtgärder mot den medlem som under en följd av år förföljt och trakasserat SFN och dess ordförande genom tidnings-skriverier och upprepade protester och överklagningar hos Svenska kennelklubben.

Beträffande den s k älgprovsverksamheten beslutade årsmötet föreslå riksstyrelsen att avsluta denna med anledning av det ringa intresset och det dåliga resultat den givit.

□ Medlemsutvecklingen visar en fortsatt ökning. Vid årsskiftet var medlemsantalet 182 men har i skrivande stund passerat 200-strecket. Lokalklubbens ekonomiska ställning är också mycket god.

— Eftersom vi dessutom haft en gynnsam utveckling på skogsfågelsidan, så ser vi positivt på klubben fortsatta arbete och utveckling, avslutar styrelsen sin verksamhetsberättelse.

□ Den traditionella Storumanutställningen lockade 43 hundar, 26 finnpetsar och 17 norrbottenspetsar. Tore Strandgård dömde i det bästa tänkbara vårväder.

□ Utställningsvinnaren blev en riktig knalldodsare, för att tala hästspråk. Den tämligen okände finnpetsshanen Mikko S 59766/77, äg P-A Malmström, Åsele, hade nämligen ingen konkurrens om vare sig Bir- eller Bis-titeln utan tog hem rubbet.

Mikko har också en relativt anonym härstamning. Fader är Retu, en son till Kjell Hedmans nordiska mästarinna Ukkos Laika. Modern heter Toppsy. Uppfödare är Jonas Eriksson, Tjalsbyn.

Mikko har startat en gång på jaktprov, det var i Burträsk i fjol, men han hade då otur att endast hitta järpe och resultatet blev 57 poäng och ett 3:e pris. Men P-A har lovat komma igen med sin hund nu till hösten.

Bästa norrbottenspets blev Chang S 29628/78, ägare Erland Brännström, Malå. Chang, som tog ett 1:a pris ökl på jaktprov i fjöl, erövrade nu sitt första cert och når sannolikt redan i år det åtråvärda utställningschampionatet. Det innebär att ett samhälle som Malå kan visa upp inte mindre än tre förstklassiga nobsar och elitklasshundar. Förutom Chang finns där sedan tidigare Åkes Björn och Åkes Rulle. Båda fick fö se sig slagna av Chang i Storuman.

Bästa nobs-tik blev Tussi II S 40580/78, ägare Nils Sjöstedt, Vilhelmina, som erhöll ck.

□ Vid utställningen utdelades också en mängd priser. Kronohovs Kim tog för andra gången hand om lokalklubbens stora vandringspris till hunden med två bästa jaktprovresultaten. Kim erövrade det senast 1978.

Dessutom erhöll Åkes Rulle pris som 1980 års klubbmästare. Klubbmästerskapet avgjordes i Hörnefors i november och utgjorde samtidigt en slags jaktprovfinal för ett ovanligt framgångsrikt år för västerbottenshundarna. Rulle aktade inte för rov utan klämde till med 78 poäng och ett 1:a pris i elitklass och visade därmed att de bästa norrbottenspetsarna idag är fullt i klass med de bästa finnpetsarna. Ägaren Rolf Lundgren, Malå, och uppfödaren Åke Samuelsson, Lahmajärvi, är att gratulera!

□ Burträskprovet den 21-23 augusti kommer att få utformningen av en triangelmatch mellan SFN/Västerbotten och Keski-Pohjanmaan respektive Vasa kenneldistrikt. Varje lokalklubb/kenneldistrikt får ställa upp med valfritt antal hundar men i den slutliga lag-tävlingen kommer endast de fyra främsta att räknas. Första provdagen, fredagen den 21, kommer som vanligt att ägnas öppenklass-hundarna.

□ En utställning för finsk spets och norrbottenspets i lag med övriga jakthundsraser kommer att anordnas i samband med Nollamässan i Umeå söndagen den 9 augusti. Avvakta vidare annons i Ståndskall nr 3! Den som redan nu önskar information om utställningen kan kontakta Arne Persson, tel 090-46800.

Rapport från Rovaniemi

av BERNT KARLSSON

"Finland visar vägen" lyder rybriken på en artikel i Jaktmarker & Fiskevatten nr 10/1980. Författaren Rune Samuelsson skriver där om den finska spetsens exteriöra utveckling mot önskvärd jakthundstyp. En utveckling som i rasens hemland, enligt Samuelsson, gått betydligt fortare än i Sverige.

— För oss i Sverige betyder den säkra finska kursen i typfrågan att våra hanhundar typmässigt är ett decennium efter rasen i sitt hemland, skriver Samuelsson bl a.

Även om många menar att detta kanske är en aning överdrivet, kan man dock inte helt bortse från Samuelssons speciella kompetens att bedöma denna fråga. Han har också anlitats som domare vid Finska spetshundklubbens utställningar. Bl a vid Vinterdagsutställningen 1979, då finska spetsen gjordes till nationalras.

Det var därför extra intressant att besöka 1981 års finska riksutställning i Rovaniemi för att se uppföljningen i typfrågan. Det fanns heller inga tvivel om vilken målsättning finländarna satsat på.

Trots hård konkurrens av goda svenska hundar S & SF UCH Troj samt INT & S UCH, S & SF JCH Ukkos Ukko J:r segrade den välkände **SF DCH Urheilü- Pennan Ukko**, ägare Pentti Paavola, Jyväskylä. Det bör påpekas att samma hund vunnit den finska riksutställningen 1978, 1980, och nu alltså 1981. Tydligt är än så kan knappast en specialklubb understryka sin uppfattning i typfrågan.

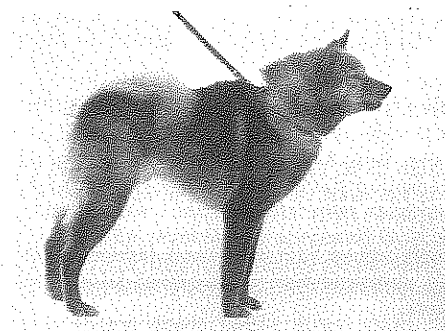
Den enda hund som kunde göra Urheilü- Pennan Ukko rangen stridig var — glädjande nog för svenskt vidkommande — **S & F DCH Finnskallets Satu**, ägare Bertil Holmström, Lycksele. Satu visades upp i bästa form och placerades följdriktigt som tvåa i hanhundsklassen av domaren Esko Latva. Detta kan också tydas som en vink till svenska exteriördomare. Eller som Rune Samuelsson skriver i sin artikel:

— Om vi ska ha en chans att hänga med och knappa in på finländarnas försprång och på bredare front få fram hundar av önskvärd typ med god rasprägel, måste aveln — liksom utställningsdomarnas arbete — få en säkrare inriktning och orientering.

Om hur detta mål ska uppnås svävar inte heller Samuelsson på målet. Frågans lösning finns även här att söka i rasens hemland.

— Då vi endast har några enstaka hundar av den korrekta typen, skriver Samuelsson, är det troligt att vi åter måste söka komplettering från rasens hemland. Vi borde importera några hanhundar av perfekt typ — men utan att ge avkall på jaktsidan. För en jakthundsras och en jägare är de jaktliga kvalifikationerna viktigast.

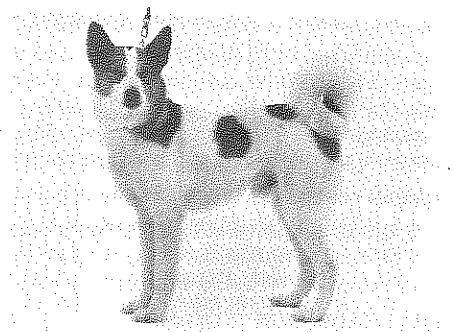
— Men för specialklubben, avelsråden och de seriösa uppfödarna är en rastyp och prägel självklara komponenter. I avsaknad av dessa är en hundras, sett ur kynologisk synvinkel, endast en halv produkt, avslutar Samuelsson sin artikel.



□ En hund av perfekt typ, enligt finsk rasuppfattning. SF DCH Urheilü- Pennan Ukko SF 18915S/74 vann för tredje gången finska riksutställningen. Ägare och uppfödare: Pentti Paavola, Jyväskylä.



□ Den enda svenska hund som förmådde häva sig i hanhundsringen var S & F DCH Finnskallets Satu S 20661/74, ägare Bertil Holmström, Lycksele, som belade silverplatsen.



□ INT & NORD UCH Ludde S 00332/77, ägare Hans Lindberg, Niemisel, blev bästa norrbottenspets.

Guldnålen 1981

FOLKE FREDRIKSSON



Det är alltid en grannliga uppgift att utse Guldnålsvinnaren — mottagaren av SFN:s förnämsta utmärkelse. Lokalklubbarna ställer ofta styrelsen inför svåra val. Det finns så många utmärkta kandidater att välja bland. Idéellt arbetande människor som nedlägger stort arbete i det tysta till klubbens fromma.

Om att Folke Fredriksson, Lycksele, skulle ha 1981 års Guldnål rådde dock full enighet i styrelsen.

Folke har framförallt tjänat ihop till utmärkelser inom SFN/Västerbotten, vars ordförande han varit sedan 1976. Lokalklubben har under denna tid vuxit ut till den överlägset största och omfattar i dagsläget mer än 200 medlemmar.

Folke engagerade sig också livligt i bildandet av lokalklubben Västernorrland-Jämtland, när denna skildes från Västerbotten. Han drog igång verksamheten i nabolänet både som provledare för de första jaktproven och domarutbildare.

Det är också i denna egenskap — som domare och provledare — som säkert de flesta av SFN:s medlemmar kommit i kontakt med årets Guldnålsvinnare.

Folke är en föreningsmänniska ut i fingerspetsarna och en person som förmår att sprida gott humör omkring sig. På jaktprov och annorstädes där inte Folke eller hans hustru Edla (som är lika lidelsefullt intresserad av våra hundar och vår verksamhet som sin man) finns med, går man alltid omkring med känslan av att det fattas något. Delvis naturligtvis beroende på att Folke skämt bort oss andra klubbkamrater med att alltid ställa upp, alltid finnas till hands.

Och hur många gånger har vi inte noterat hur Folke i största tysthet strukit bort sin egen hund — Finnskallets Aju — om det uppstått domarbrist eller kört ihop sig på något annat sätt. Det är sådana gånger man förstår vad som menas med kamratskap och klubbkänsla.

På murarvägen 7 i Lycksele bor han, jägarvännen Folke. Här bultar hjärtat för SFN/Västerbotten, både bildligt och bokstavligen. Här sammanträder styrelsen och här fattas besluten mellan historierna eller över en öl i bastun. Protokoll och papper har man vuxit ifrån. Om alla vill samma sak behövs inte sånt. Det viktigaste är enigheten, kamratskapen, idealiteten ... då kan man direkt övergå till praktisk handling direkt.

Byråkrati kostar bara tid och arbete och ger ingenting i utbyte.

Det är en oskattbar förmån för SFN att hysa en föreningsfunktionär av Folkes kaliber i sitt hägn. Vi önskar honom all lycka till på den fortsatta vägen och hoppas förstås att han även fortsättningsvis vill ställa sina tjänster till vårt förfogande.

BERNT KARLSSON

Hugo Jonathan Roos och finska spetsen 1889-1925



□ Hugo Roos 1890-talet

För över 90 år sedan påbörjades avelsarbetet med vår nationalhund, den finska spetsen. Forstmästare Hugo Roos räknas som en av de allra främsta banbrytarna. Han föddes i Nykarleby den 25.11.1863 och utdimitterades från Evols forstinstitut år 1886.

Sin tjänsteverksamhet utövade han som forstman i norra Finland t o m år 1899 — från Rovaniemi och Kemijärvi i norr ned till Kajana i söder. Hans resor utsträcktes ofta till gränsbygden inom ryska Karelen. I sina minnen, som publicerats i FKK:s tidskrift på 1940-talet, beskriver han spetssituationen i ovannämnda trakter på följande sätt: "den spetshundstyp, som på 1880-90-talet förekom i Torne älvdal, var den grå norrlandshunden. I Rovaniemi och norrut användes av renkarlarna en helt annan spetstyp, som påminde om samojedhunden. I Pudasjärvi och Kuusamo ävensom angränsande delar av ryska Karelen var däremot den finska spetstypen rådande, ehuru färgen avsevärt varierade från mörkröd till ljusare. En planmässig spetsavel fann jag först i Hyrynsalmi hos bonden Penna Tampio år 1892. Exteriören och storleken på hans spetsar tilltalade mig. I Beställde genast en valp, som jag efter 2 år erhöill, och den kristnades till Halli of Tampio 690."

Sin första spets köpte Roos redan år 1890, nämligen tiken Pilikka, hemmahörande i Tiiravaara by i ryska Karelen, c:a 125 km nordost om Hyrynsalmi. Pilikka betäcktes med Virkku Rimpiläinen från Paldamo och Roos behöll en tikvalp — Hilli, född 30.9.1893 — som sedan såldes till en länsman Brander i Säräisniemi. Därefter lyckades Roos från Kuusamo köpa den goda tiken Aili 952, född 1892. Han ägde i detta skede två goda spetsar, Halli of Tampio och Aili.

Bland Hallis första avkommor med andra tikar kan nämnas dottern Kekri 503, äg: hovrådet Dan. Joh. Waden, samt Kilmu 955, äg stationsinsp. Abt. Kekri blev berömd för de många 1 pris på prov hon erhöill åren 1901-1905. Kilmu härstammade från Roosens Hilli och Pilikka i tredje resp fjärde led och blev mor till Ola 943. Sistnämnda spets var den på specialprov mest premierade åren 1904-1909. Ola ägdes av stationsinsp. Stenberg.

En kombination, som skulle få stora följder, var parningen av Kaarlo Castrens Rippe 510 med Juhani Aho's Tusse. Resultatet blev Weikko 951. (Rippe hade 1899 och 1902 fått 1 skl. på utställning och många goda pris på Jaktprov).

Roos hade på utställningen i Uleåborg 1904 "lätit sig bedåras av Weikkos grannröda färg, som lyser som en sol i brand på vinterns snö" och parade sin Aili med Weikko. Från den kull som föddes, utvalde Roos åt sig den mörkröda hanvalpen Lalli Veikonpoika 1307 och kullens enda tikvalp Aili Veikontytär 1309.

I sin mycket förtjänstfulla artikel i Suomen Pystykorvajärjestös 20-års jubileumsbok skriver professor Antti Tanntu om de två sistnämnda spetsarna följande: "i vårt land finns ej i detta nu någon spetschampion, som ej i sin stamtavla skulle ha nämnda Weikko och Aili samt deras avkommor Lalli Veikonpoika och Aili Veikontytär, och bakom dem i sjätte och sjunde led Roosens Hilli och Pilikka."

Weikko erhöjll på utställning bl a i avelskl. 1 pris 1907 och Allt 1 skl i H-fors 1905. Båda hundarna premierades i Stockholm 1905 med II pris.

Lalli Veikonpoika 1307 användes mycket i aveln. Den hade premierats på bl a utställning 1908 med I ökl. och på prov 1908 och 1909 med I pris.

Roos lät bl a betäcka Allt Veikontytär med den tidigare nämnda Ola 943, varvid han behöll tikvalpen Siiri 7 VIII, vilken sedan parades med morbrodern Lalli Veikonpoika. På långt håll härstammade de fyra sistnämnda spetsarna från Roosens Hilti och Pilka.

Hugo Roos blev sålunda den första spetsuppfödaren, som medvetet använt inavel för att snabbare uppnå bästa möjliga resultat.

År 1907 hade stationsinsp. Leisten — även han en "spetsbanbrytare" — på en gata i Kajana upptäckt en vacker ljusröd hanhund, härstammade från Paakivaara by i Sotkamo. Han fick köpa hunden, som kristnades till Nätti, och som visades på Spetssektionens möte i Kintaas 1908. Sektionen köpte Nätti, som placerades hos prof. Tanttu. Nätti blev senare landets första spetschampion. Ch. Nätti hade en speciellt god svansställning, något som Roos lade stor vikt vid och som Kaarlo Castren lyriskt tolkat på följande sätt: "Pystykorvan häntä on sen kantapuu ja korvat sen sielun ilmiö."

Som tidigare nämnts, hade Roos "bedärats av Weikkos grannröda färg" men även observerat, att "bakbenen och svansens ställning var den pigga hundens sämre partier." Roos märkte även, att Weikkos kohasighet gått i arv. Han beslöt para Allt Veikontytär med Ch. Nätti år 1911, främst för att korrigera bakbensställningen och svansläget. Parningen lyckades bra och förnyades följande år, och tiken Natta 786 VIII föddes 15.5.1912. Natta erhöjll bl a vid utställningen i Tammerfors 1913 I pris i ökl, nybörj. och skl.

Lalli Veikonpoikas och Siiris son Siekki Lallinpoika 324 VIII var enl. Tanttu en speciellt vacker hund, såväl "till resning som till hårlag." Parning skedde mellan Siekki och Natta såväl 1913 som 1914, varvid bl a den vackra hunden Siro föddes.

Enl. Roos hade de hittills bästa avelskombinationerna varit Lalli Veikonpoika + Siiri och Siekki Lallinpoika + Natta. En av Siekki Lallinpoikas vackraste söner och samtidigt sondotterson var antagligen Siekki Siekinpoika 4355 XIV, som på H-fors utställningen 1928 erhöjll I ökl. i skl.

Hugo Roos hade tillfälle att förutom i Lappland — och spec. i Kainuu — även testa spetsarnas jaktegenskaper i nuvarande Keski- och Etelä Pohjanmaa samt Vasa kenneldistrikt. I november 1899 erhöjll han nämligen transport från Rovaniemi revir till Lesti revir med bosättningsort i Kannus. En av hans bröder var apotekare i Alavus och den andra i Gamlakarleby. Naturligtvis avprovades och besågs alla skällande spetsar i dessa nejder såväl som i hela reviret.



□ Halli of Tampio. Fotot taget den 18 december 1896 i Uleåborg.

Att Roos även hade god blick för spetsens exteriör, torde ha framgått av ovanstående. Han behövdes därför som exteriördomare under åren 1896-1904 och berättar härom: "den 18-19 dec. 1896 var en spetsutställning anordnad i Uleåborg. Själén och den drivande kraften i detta företag var hofrådet Dan. Joh. Waden (FKK:s första ordförande). Avsikten var att i samband med denna utställning för den finska spetsen bestämma fordringarna på exteriör, bl a färg, hårlag och svansföring. Han inviterade härvid ing. Rudolf Calamnius och mig att med honom vara prisdomare vid utställningen. Då jag själv var prisdomare, utställdes min Halli of Tampio utom tävlan. När Waden såg Halli sade han: nu behöva vi ej mera söka idealtypen. Vi ha den från öronen till svansspetsen här framför oss. Då Waden ville ha en förklaring över huru en ödemarksbonde som Penna Tampio kunnat få fram denna idealtyp av finsk spets, kunde jag berätta att Baron Hjerppe, som var revirforstmästare i Hyrynsalmi 1874-82, varit en kunnig såväl hippolog som kynolog." Tydligen hade även Tampio varit en god elev.

Rastecknen antogs sedan vid FKK:s årsmöte 26.5.1897. Halli premierades flere gånger på jaktprov, bl a i Alavus i oktober 1900 med I pris. Enl. Roos var Halli hård och gav skall först då den såg eller hörde den uppflygande skogsfågeln. Sårad fågel uppsökte den enl. jägarens anvisning t o m på långa avstånd.

I slutet av 1890-talet företog Roos en resa till St. Petersburg, där hans spetsar, bl a Halli of Tampio — deltog i en stor avels- uppfödar- och jaktutställning, arrangerad av det Kejserliga Sällskapet. Hugo Roos tilldelades som hederspris för sina avels- och uppfödargrupper en vacker silverskål, med infällt kejserligt vapen inklusive 6 silverbägare och flera medaljer.

Av ovanstående torde ha framgått, vilket enastående arbete Hugo Roos presterade för den finska spetsens utveckling. Med sällsynt energi och enormt intresse testades spetsarnas bruksegenskaper i skogen. Med den perfekta Halli of Tampio som förebild och med säker blick för spetsens exteriör tillämpade Roos skickligt såväl inavel som linjeavel med det bästa spetsmaterial, som den tiden fanns att tillgå. Sådana spetsar som Siekki Siekinpoika, Natta och Siro m fl blev sålunda stommen till följande generations finska spetsar.

Citerar avslutningsvis Antti Tanttus slutord:

"äras den som äras bör."

Jakobstad i april 1980
WILHELM SCHAUMAN

Nästa nummer 1 juli

På grund av tryckeriets semester och önskvärdheten av att i tid komma ut med information rörande jaktproven i augusti, utkommer nästa nummer av Ståndskall redan den 1 juli. På förekommen anledning meddelas att de som önskar medverka i tidningen ovillkorligen måste inkomma med sitt material före manusstopp. Sista manusdag för Ståndskall nr 3 är den 22 juni.

Fick varning för falsk annons

En medlem i SFN har av Svenska Kennelklubbens disciplinnämnd tilldelats varning för att i en annons ha uppgett osanna uppgifter rörande sin hund. Annonsen var införd i två jakttidningar. Den varnade har haft möjlighet att yttra sig rörande den oriktiga annonseringen.